

[Axel Kristensen.]

Som eksempel på, at plan kan give bedre vilkår end mangel på plan, kan man tage Storkøbenhavns udvikling, hvor man stadig væk lægger lag på lag til byen, til trods for at det var meningen at undgå dette. Den meget store by er ikke et gode; den er ikke økonomisk, bl. a. fordi transporten kræver for megen tid og er for kostbar. Den giver et uhyre tidsspilde for mennesker ved rejser til og fra arbejdspladsen; den kræver kostbare undergrundsbaner og vej- og parkeringsanlæg. De moralsk og psykisk syge kan skjule sig og udfolde sig langt stærkere i den store by end i den mindre, og det samfundsmæssigt syge kan derfor helt anderledes smitte og skade i en stor by end i en lille. Folkestyret mister meget af sin værdi i den store by, og administrationen, der umyndiggør borgerne, bliver for stærk og for dyr.

Dersom man ikke gennem en plan skaber mulighed for, at de mange ikke særlig store købstæder vokser i stedet for storbyerne, vil denne forkerte udvikling fortsætte. En meget væsentlig årsag til storbyernes vækst er, at de virkelig store virksomheder, der beskæftiger 1.000 mennesker eller mere, ja, bare 500 mennesker, ikke kan flytte til eller bygge i en købstad på 10.000-15.000 mennesker, fordi der ikke her findes det nødvendige antal arbejdere og meget ofte heller ikke det nødvendige antal servicevirksomheder. Hvis man ved at bygge veje for hurtig automobilkørsel og ved gode transportmuligheder forbinder flere sådanne købstæder med hinanden, vil de virke som en enhed, fordi man da hurtigere og billigere kommer fra én købstad til en anden, end man kommer fra ét sted i København til et andet. Muligheder for at placere store virksomheder billigere i købstaden og med mindre driftsudgifter end i København skabes herved, og det vil derfor ske. Uden tvang vil sådanne virksomheder trække underleverandører og servicevirksomheder til sig og samtidig forøge boligbehovet på netop dette sted, og den forkerte udvikling vil begrænses væsentligt. Vi har allerede købstæder, der er sovebyer for københavnske virksomheder: Hillerød, Roskilde og Køge, og som med god planlægning kan danne grundlag for udflytning af virksom-

hederne. En planlagt spredning af offentlige institutioner vil virke i den rigtige retning.

Ved gennem en planlægning at sikre muligheder for, at erhverv ikke placeres langt fra bopælsmulighed, kan man spare meget betydelige beløb i anlægs- og rejseudgifter og forøge befolkningens tid til familieliv og kulturel udfoldelse, fordi den meget trættende rejsetid spares.

Ved gennem en rigtig planlægning og rettidig byggemodning at sikre et større udbud end efterspørgsel af byggearealer kan man sikre rimelige priser på byggegrunde.

Da udviklingen og befolkningsstigningens krav på byggearealer er en på et givet tidspunkt givne størrelse, kan man ikke foretage sig noget ét sted, uden at dette påvirker behovet på et andet sted. Derfor må der finde en planlægning sted både for hele landet, for større dele af landet og for kommunerne.

Man skal altså have en landsplanlægning for det, der er fælles for hele landet, f. eks. forbindelse af landsdelene med broer eller tunneler, gennemgående landeveje, baner, flyvepladser og visse forsyningsanlæg, placering af højere læreanstalter og administrationscenterer i forhold til trafikmuligheder o. s. v. Endvidere må der ske en planlægning for større landsdele af de anlæg, der har fælles betydning for sådanne storområder. F. eks. vil det være nødvendigt at få en rigtig fordeling af drikkevandet og ikke bare basere fordelingen på de forhold, der er skabt af fortiden. De gamle, store byer må ikke beholde de fordele, de har fået ved at komme først, hvis man ønsker at fremkalde en naturlig, fri udvikling. Der må også for et sådant storområde ske en planlægning, der muliggør en rimelig spredning af byudviklingen over området, så at tilstrækkelig mange centre bliver af den bedst mulige størrelse med nærliggende rekreative områder og med en rimelig fordeling af hospitalsservice, uddannelsesmuligheder o. s. v. Det er stadig planernes opgave at skabe muligheder, ikke at binde og begrænse ved tvang; kun gennem skabelse af muligheder kan man fremkalde den rigtige udvikling.

Man kan ved den rigtige organisering af planlægningen fremkalde en koncentreret af afgørelserne til ret få steder og derved